

REGULATIV

For

Kommunevandløb nr. 1

Fakse Å

i

Fakse Kommune

FORORD

Regulativet er opdelt i 3 dele. Del 1 omhandler de specifikke bestemmelser for Fakse Å, mens del 2 vedrører alle fælles bestemmelser for vandløbene i Fakse Kommune. Del 3 indeholder en nærmere redegørelse for de forskellige bestemmelser i vandløbsregulativet.

Del 1 indeholder:

- grundlaget for regulativet.
- vandløbets skikkelse.
- bygværker (broer, markoverkørsler etc.)
- vedligeholdelsesbestemmelser.
- tidspunkt for ikrafttræden og revision.

Del 2 indeholder:

- generelle administrative bestemmelser.
- bredejerforhold.
- bestemmelser om sejlads
- vedligeholdelsesprincipper.
- bestemmelser om tilsyn.

Del 3, redegørelsen, indeholder et kort resume af det planlægningsmæssige grundlag i sektor- og regionplanlægningen, der har betydning for vandløbet og de vandløbsnære arealer. Oversigtskort i målestoksforhold 1:10.000 er vedlagt.

Der er desuden foretaget en kort uddybende gennemgang af de væsentligste afsnit i regulativet.

DEL 1

SPECIFIKKE BESTEMMELSER FOR

FAKSE Å

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. GRUNDLAGET FOR REGULATIVET	1
2. BETEGNELSE AF VANDLØBET	1
3. VANDLØBETS SKIKKELSE OG DIMENSIONER	2
3.1 Afmærkning og stationering	2
3.2 Dimensioner	3
4. BYGVÆRKER	5
4.1 Broer og overkørsler	5
4.2 Øvrige bygværker	6
5. VEDLIGEHOJDELSE	7
5.1 Beskrivelse af vandløbet	7
5.2 Målsætning	7
5.3 Vedligeholdelsesprincipper	8
5.4 Vedligeholdelsens udførelse	8
6. SEJLADS	9
7. REVISION	9
8. REGULATIVETS IKRAFTTRÆDEN	9

1. GRUNDLAGET FOR REGULATIVET

Vandløbet er optaget som kommunevandløb i Fakse kommune i henhold til beslutning i kommunalbestyrelsen af 30.10.1926 (Hylleholt) og 1944 (Fakse).

Regulativet er udarbejdet på baggrund af vandløbsloven (lov nr. 302 af 9. juni 1982) og bekendtgørelse nr. 49 af 15. februar 1985 om klassifikation, registrering og regulativer for offentlige vandløb og med udgangspunkt i den overordnede planlægning for vandløbet og de vandløbsnære arealer, samt tidligere afgørelser, herunder regulativer, kendelser m.v. Der er nærmere redegjort for det planlægningsmæssige grundlag i redegørelsen til regulativet.

Dette regulativ erstatter tidligere regulativ af 1977.

2. BETEGNELSE AF VANDLØBET

Regulativet omfatter strækningen af Fakse Å fra kommunegrænsen mellem Fakse og Rønnede kommuner, d.v.s. det sydvestlige hjørne af matr. nr. 146k af Fakse og Stubberup byer, til udløbet i Fakse Bugt, station 8713.

Regulativet omfatter i alt 8713 m i Fakse kommune, heraf 142 m rørlagt.

Om vandløbets beliggenhed m.m. henvises i øvrigt til oversigtskort i Del 3, bilaget til regulativet.

3. VANDLØBETS SKIKKELSE OG DIMENSIONER

3.1 Afmærkning og stationering

Vandløbet er stationeret fra station 0 (Sortemøllehus), kommunegrænsen mellem Fakse og Rønnede kommuner, til station 8713, udløbet i Fakse Bugt.

Stationeringen svarer til afstanden fra begyndelsespunktet i m.

Fakse Å er afmærket med 10 skalapæle på strækningen fra station 3100 til station 8713, se tabel 3.1.

Skalapæl nr.	Station (m)	Skalanulpunkt (m DNN)
1	3508	16.32
2	3847	15.82
3	5558	4.09
4	6300	1.22
5	6700	1.01
6	7094	0.82
7	7500	-0.02
8	7930	-0.28
9	8300	-0.50
10	8670	-0.50

Tabel 3.1 Skalapælenes placering. Skalanulpunktet angiver den regulativfastsatte teoretiske bundkote.

3.2 Dimensioner

Kravene til skikkelse for de enkelte strækninger er kort angivet herunder. For en grundigere beskrivelse henvises der til afsnit 5.1 i del 3: Redegørelse til regulativ for Fakse Å.

Station 300 - 3000 og station 3000 - 3920

For disse strækninger er der ikke opstillet krav til skikkelse.

Station 3000- 3920:

Der er fastsat krav til opretholdelse af et mindste tværsnitsareal svarende til de teoretiske dimensioner, der er angivet i tabel 3.2. Det eksisterende vandløbsprofil kan således antage en vilkårlig form under forudsætning af, at dette tværsnitsareal opretholdes.

Dimensionskravene gælder for perioden 1. januar til 1. april, idet der vil ske en naturlig tilvoksning i sommerperioden før og efter vedligeholdelsen.

Vedligeholdelsen udføres ved skæring af grøde i en strømrende med en fastlagt bredde, se tabel 5.4. Det medfører, at der i områderne udenfor strømrenden (brinkfoden) kan forventes en vis aflejring af mudder og sand, hvorved der med tiden vil etableres et dobbeltprofil i det nuværende vandløbsprofil, der henvises til figur 4.1 i del 3: "Redegørelse til regulativ for Fakse Å". Den dimensionsgivende kote for disse aflejringer på brinkfoden er fastsat som den teoretiske bundkote + 30 cm.

Station 3920- 4070: Blåbæk Møllesø.

Ved Blåbæk Møllesø ledes vandet ved station 3920 gennem to forbassiner før møllesøen. Forbassinernes størrelse er 3500 m² og møllesøen er 4500 m². Flodemålet ved slusen er kote 16,70 DNN og bassinernes højeste bundkote før end oprensning igansættes er kote 16,20 DNN .

Station 6300- 8713:

Der er fastsat krav til opretholdelse af et mindste tværsnitsareal svarende til de teoretiske dimensioner, der er angivet i tabel 3.2. Det eksisterende vandløbsprofil kan således antage en vilkårlig form under forudsætning af, at dette tværsnitsareal opretholdes.

Dimensionskravene gælder for perioden 1. januar til 1. april, idet der vil ske en naturlig tilvoksning i sommerperioden før og efter vedligeholdelsen.

Vedligeholdelsen skal ske på basis af de naturlige variationer i vandløbets bundforhold og bredde.

Vandløbets teoretiske dimensioner er anført i tabel 3.2.

Station (m)	Betegnelse	Bundkote (m DNN)	Fald (oo/o)	Bundbredde (m)
0	Begyndelse	35.74	2,4	1,80
300		35,02	2,4	1,80
1721	Tilløb fra venstre			
1990	Tilløb fra venstre		efter terræn	fri
3000		18.71	x	x
	Styrt			
3000		17.65 / 17.95	x	x
3077	Tilløb fra venstre		2.1	4.25
3920	Indløb i mølledam	15.72 / 16.02	x	x
4070	Møllesluse og hovedsluse Flodemål: 16.70 Dæmning	16.04		mølledam
4075		16.05	x	x
	Styrt			
4080		13.40	x	x
			efter terræn	fri
6300	Skalapæl nr 4	1.22	x	x
6796	Tilløb fra venstre		1.0	2.5
7033	Tilløb fra venstre			
7500	Skalapæl nr 7	-0.02	x	
8000	Tilløb fra højre			x
			-	3.0
8647	Tilløb fra højre, Lilleå	-0.50	x	x
			-	5.0
8713	Udløb i Fakse Bugt	-0.10	x	x

Tabel 3.2 Vandløbets teoretiske dimensioner. For visse strækninger er der endvidere fastlagt dimensionsgivende koter for aflejringer på brinkfoden; det første tal angiver den teoretiske bundkote i strømrøden, mens tallet efter skråstregen angiver den teoretiske kote for aflejringerne på brinkfoden. Det teoretiske anlæg er 1:1 på vandløbets skråninger. Anlægget for brinkfoden ud mod strømrøden er 0.

4. BYGVÆRKER

4.1 Broer og overkørsler.

Over vandløbet fører følgende broer og overkørsler:

Station (m)	Betegnelse	Slug/rør- diam.(cm)	Ejerforhold
674	Spang		1a Nyrupgård
885-891	Privat vejbro	160	1a Nyrupgård
1452-1462	Rørgennemløb under markvej	Ø:100	105a Fakse og Stubberup byer, Godthåbsgården
1468-1610	Rørgennemløb med til- hørende frontmure	Ø:150	Storstrøms amt
2738-2748	Vejbro, Præstøvej	230	Fakse kommune
2984-2990	Vejbro, Lindegårdsvej	200	Fakse kommune
3143	Spang		6a og 6e Hovby by
3390	Spang		16a Hovby by
3482-3508	Vejbro, omfartsvejen til Fakse Ladeplads	500	Storstrøms amt
3618	Spang		9a Hovby by
3847	Spang		11b Hovby by
4252-4255	Markbro af træ		11c og 11d Hovby by
4928-4931	Markbro af træ		14a og 14b Hovby by
4981-4986	Markbro af beton		15b Hovby by
5528-5564	Vejbro, Borreshovedvej	270	Fakse kommune
6146-6150	Markbro af beton	215	18f Vallebo by
6487-6492	Markbro af beton	270	1a Vallebo by
7090-7094	Vejbro	Ø:3x100	Fakse kommune
8512-8516	Vejbro, Strandhovedvej	420	Fakse kommune
8670-8681	Vejbro, Strandvejen	500	Storstrøms amt

Tabel 4.1 Broer og overkørsler.

4.2 Øvrige bygværker.

Ved vandløbet findes foruden broer og overkørsler følgende bygværker:

Station (m)	Betegnelse	Ejerforhold	Bemærkninger
2894	Krydsende vandledning	Fakse Vandværk	I terrænniveau
3000	Styrt	Fakse Kommune	
3367	stryg	Fakse Kommune	
4070	Møllesluse	Matr. nr 2a Hovby	Slug 1,27 m
4070	Hovedsluse	Matr. nr. 2a Hovby	Slug 1,60
4070-4075	Vejdæmning, Blåbækvej	Fakse Kommune	
4075-4080	Fisketrappe	Fakse Kommune	
5564-5570	Stryg	Fakse Kommune	

Tabel 4.2 Øvrige bygværker.

5. VEDLIGEHOLDELSE

5.1 Beskrivelse af vandløbet

Strækningen (station 0 - 3000), fra beg.punkt ved kommunegrænse til styrt ved Lindegårdsvej, har karakter af naturvandløb der på øvre del er beliggende i engområder (0 - ca 1300 m). På den nedre del (ca 1300 - 3000 m) er faldet kraftigt (ca 10 promille), der er fast stenbund og vandløbet er omgivet af store træer.

Strækningen (station 3000 - 3920), fra styrt ved Lindegårdsvej til indløb i mølledam, har moderat til svagt fald, mudret-sandet til fast bund, omgivelserne er dyrket mark.

Strækningen (station 3920 - 4070), udgøres af to mindre bassiner og den fredede mølledam.

Strækningen (station 4075 - 6300), fra styrtet efter møllen til kraftigt S-knæk efter Borreshoved by, har kraftigt fald (ca 7 promille), fastliggende bund med sten og grus, og forløber i enge og overdrev. En mindre delstrækning, ca 200 m, opstrøms bro for Borreshovedvej, har ringe fald og stærkt mudret bund.

Strækningen (station 6300 - 8713), der udgør resten af vandløbet til udløb i Fakse Bugt, har et yderst ringe fald. Bunden er mudret-sandet og strækningen omgives fortrinsvis af marker og enge.

5.2 Målsætning

Vandløbet er i amtsrådets recipientkvalitetsplan af december 1985 målsat som:

Station	Kendetegn	Målsat
0-3000	Kikkenborg til Hovby	B2
3000-4070	Hovby til Blåbæks Møller	B3
4070-4981	Blåbæks Møller til syd for Prøvehavehus, markbro	B2
4981-8713	Syd for Prøvehavehus til udløb	B3

Tabel 5.1 Målsætninger for Fakse Å. B2 målsatte vandløb skal kunne være opholdssted for ørreder, mens B3 målsatte vandløb skal kunne huse en bestand af karpfisk og ål. Målsætningerne er nærmere defineret i redegørelsen til regulativet.

5.3 Vedligeholdelsesprincipper

Vedligeholdelsesprincipperne for de enkelte strækninger er kort angivet herunder. For nærmere beskrivelse af de enkelte typer af vedligeholdelse, samt tilsyn og kontrol af vandløbets dimensioner henvises der til Del 2: "Generelle bestemmelser for vandløbene i Fakse Kommune".

For strækningerne fra station 300 til 3000 og fra station 4075 til 6300 er det konstateret, at faldet er så kraftigt, at en egentlig vedligeholdelse ikke er nødvendig.

For strækningerne fra station 0 - 300, station 3000 til 4070 og fra station 6300 til 8713 sker vedligeholdelsen med baggrund i krav til vandløbets teoretiske dimensioner.

5.4 Vedligeholdelsens udførelse

På strækningen fra station 0 - 300 (Rønnede kommunegrænse til det frie engområde), skæres der grøde 2 gange årligt i en strømrende med en bredde på 1,80 m. Første grødeskæring foretages i maj - juni og anden grødeskæring i perioden 1. august - 1. november.

På strækningen fra station 3000 - 3920 (Lindegårdsvej til Blåbæk mølle), skæres der grøde 2 gange årligt i en strømrende med en bredde på 2,0 m. Første grødeskæring foretages i maj - juni og anden grødeskæring i perioden 1. august - 1. november.

På strækningen fra station 6300 - 8713 (Vandløbsknækket 500 m nord for Hulhøj til udløb), skæres der grøde 2 gange årligt i en strømrende på henholdsvis 2,5 m, 3,0 m og 5,0 m bredde. Første grødeskæring foretages maj - juni og anden grødeskæring i perioden 1. august - 1. november.

I vandløbet foretages der endvidere om efteråret skæring af stivstænglede vandstandsende planter udenfor strømrenden i nødvendigt omfang.

Der foretages ikke skæring af bredvegetationen ud over kantklipping, hvor denne hæmmer vandets frie afstrømning samt hvor der er uønsket vegetation, der foringer brinkernes stabilitet.

Oprensningen foretages kun efter behov.

Med hensyn til afvandingsmæssige konsekvenser henvises der til del 3, redegørelse til regulativet.

6. SEJLADS

Det tillades bredejerne i Fakse Ladeplads by, at drive sejlads med ikke-motoriserede fartøjer, på strækningen fra station 8516 ved Strandhovedvej, til station 8713 ved udløb. I øvrigt gælder de almindelige bestemmelser om forbud mod sejlads i kommunens vandløb, se del 2: "Generelle bestemmelser for vandløbene i Fakse Kommune".

7. REVISION

Dette regulativ skal senest optages til revision den 1/7 2004, eller tidligere såfremt der sker væsentlige ændringer i lovgivning eller det amtslige plangrundlag for Fakse Å.

8. REGULATIVETS IKRAFTTRÆDEN

Regulativet har været bekendtgjort og fremlagt til gennemsyn i 8 uger med adgang til at indgive evt. indsigelser og ændringsforslag inden den 10/11 1994

Regulativet er herefter vedtaget af kommunalbestyrelsen for Fakse Kommune, den 14/12 1994

Regulativet træder i kraft fra datoen for dets vedtagelse.

FAKSE BYRÅD 131-95.
René Tjekær *Arne Nielsen*
René Tjekær / Arne Nielsen

DEL 2

GENERELLE BESTEMMELSER FOR VANDLØBENE I FAKSE KOMMUNE

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. ADMINISTRATIVE BESTEMMELSER.....	1
2. SEJLADS.....	1
3. BREDEJERFORHOLD.....	2
4. VEDLIGEHOJDELSE	5
4.1 Vedligeholdelsesbestemmelser	5
5. TILSYN.....	8

1. ADMINISTRATIVE BESTEMMELSER

Vandløbene administreres af Fakse Kommune, der er vandløbsmyndighed. For grænsevandløb kan der foreligge særlige aftaler. Dette fremgår af regulativerne for de enkelte vandløb.

1. Vandløbet med bygværker m.v. skal vedligeholdes således, at den for vandløbet fastsatte teoretiske skikkelse ikke ændres.
2. Vandløbenes vedligeholdelse - men ikke fornyelse (hel eller delvis) af rørlagte strækninger - påhviler Fakse Kommune.
3. I tilfælde af hel eller delvis omlægning af rørledninger behandles sagen af vandløbsmyndigheden som reguleringssag.
4. Bygværker - såsom styrt, stryg og skråningssikringer - der er udført af hensyn til vandløbet, vedligeholdes som dele af vandløbet.

Vedligeholdelsen af øvrige bygværker - broer, stemmeværker, overkørsler og vandingsanlæg m.v. - påhviler de respektive ejere eller brugere. Ejerne eller brugerne har pligt til at optage den slam, grøde m.v., der samler sig ved bygværkerne, jf. vandløbslovens § 27, stk. 4.

Vedligeholdelsen af styrt, overkørsler, stemmeværker, fisketrapper mv. skal ske på en sådan måde, at passagemulighederne for fisk og vandløbsinsekter sikres og såvidt muligt forbedres.

5. Beplantningen langs vandløbet må ikke fjernes af hensyn til dens grødebegrænsende virkning, brinkernes stabilitet, og værdien som fiskeskjul.

Vandløbsmyndigheden kan foretage beplantning indenfor 2 m banketten.

2. SEJLADS

Vandløbsmyndigheden har besluttet et generelt forbud mod sejlads med motordrevne fartøjer.

Forbudet gælder ikke vandløbsmyndighedens sejlads i forbindelse med vedligeholdelse.

3. BREDEJERFORHOLD

1. På 2 m brede banketter langs vandløbets øverste kant må der ikke dyrkes, foretages jordbehandling, plantes eller opføres bygværker, jf. vandløbslovens § 69. Såfremt arealerne anvendes til afgræsning, skal der anbringes hegn mindst 1 m fra vandløbsbrinkens øverste kant.

Dog kan vandløbsmyndigheden give tilladelse til beplantning, såfremt det måtte være ønskeligt af hensyn til begrænsning af grødevækst, stabilisering af brinkerne eller med henblik på at skabe fiskeskjul.

2. De til vandløbet grænsende ejendommers ejere og brugere er i øvrigt pligtige at tåle de fornødne vedligeholdelsesarbejders udførelse, herunder transport af materialer og maskiner og disses arbejde langs vandløbets bredder, hvorved bemærkes, at arbejdsbæltet normalt ikke bliver over 5 m bredt, og det bestemmes, at bygninger, bygværker, faste hegn, beplantninger, udgravninger og lignende anlæg af blivende art ikke uden vandløbsmyndighedens tilladelse fremtidig må anbringes øverste vandløbskant nærmere end 5 m, og for rørlagte strækninger ikke rørledningernes midte nærmere end 2 m. Undtaget herfra er den under punkt 3.1 anførte beplantning.
3. Ved tilrettelæggelsen af vedligeholdelsesarbejdet skal ulemper, som ejere og brugere skal tåle, jf. vandløbslovens § 28, såfremt det er muligt, søges fordelt ligeligt på begge sider af vandløbet.
4. Udbedring af bygværker og skråningssikringer foretages fortrinsvis udenfor dyrkningsperioden. Fyld m.v. fra oprensningen, der fremkommer ved vandløbets regulativmæssige vedligeholdelse, er brugerne af de tilstødende jorder pligtig til at fjerne mindst 5 m fra vandløbskanten eller at sprede i et ikke over 10 cm tykt lag inden hvert års 1. maj.

Det påhviler den enkelte ejer eller bruger selv at undersøge, om der er oplagt fyld, som skal fjernes eller spredes. Undlader en ejer eller bruger at fjerne fyldet, kan vandløbsmyndigheden 2 uger efter, at ejeren eller brugeren har modtaget skriftlig varsel, lade arbejdet udføre på den pågældendes bekostning.

5. Arealer grænsende til vandløbet må ikke uden kommunalbestyrelsens tilladelse benyttes til løsdrift, medmindre der sættes forsvarligt flytbart hegn langs med og mindst 1 m fra øverste vandløbskant. Sådanne hegn er ejerne pligtige at fjerne inden 2 uger efter tilsynets meddelelse herom, såfremt det er nødvendigt af hensyn til maskinel udførelse af vedligeholdelsesarbejdet.
6. I henhold til vandløbslovens § 6 må ingen bortlede vandet fra vandløbet, eller foranledige at vandstanden i vandløbet forandres eller vandets frie løb hindres.

Regulering herunder rørlægning af vandløbet må kun finde sted efter vandløbsmyndighedens bestemmelse, jf. vandløbslovens kap. 6. I det hele taget må ingen uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen foretage foranstaltninger ved vandløbet med anlæg, hvorved tilstanden ved disse kommer i strid med bestemmelserne i dette regulativ eller vandløbsloven.

7. Vandløbet må heller ikke tilføres faste stoffer, haveaffald, spildevand eller andre væsker, der forårsager aflejringer i vandløbet eller forurener dets vand, ligesom sådanne stoffer ikke må oplagres nærmere end 2 m fra vandløbets øverste kant eller sådan, at der er fare for, at vandløbet forurenes, jf. miljøbeskyttelseslovens § 27, stk. 1.

Stoffer der er aflejrede i vandløbet må ikke uden vandløbsmyndighedens tilladelse påvirkes, så de kan forurene vandet, jf. miljøbeskyttelseslovens § 27, stk. 2.

8. De tilgrænsende lodsejere kan uden tilladelse oppumpe vand fra vandløbene til kreaturvanding med mulepumpe eller evt. vindpumpe. Vandløbsmyndigheden kan meddele tilladelse til indretning af egentlige vandingssteder. Anden vandindtagning må ikke finde sted uden tilladelse, jf. vandforsyningslovens bestemmelser.
9. Nye tilløb og tilløb, der reguleres, skal forsynes med en 5 m bred overkørsel ved udløbet til brug ved transport af materiel, der anvendes til vandløbets vedligeholdelse.
10. De opsatte skalapæle må ikke beskadiges eller fjernes. Sker dette, er den for beskadigelsen eller fjernelsen ansvarlige pligtig til at bekoste retableringen.
11. Beskadiges vandløbet, diger, bygværker eller andre anlæg ved vandløbet eller foretages foranstaltninger i strid med vandløbsloven kan vandløbsmyndigheden meddele påbud om genoprettelse af den tidligere tilstand.

Er et påbud ikke efterkommet inden udløbet af den fastsatte frist, kan vandløbsmyndigheden foretage det fornødne på den forpligtedes regning, jf. vandløbslovens § 54.

Er der fare for, at betydelig skade kan ske på grund af usædvanlige nedbørsforhold eller andre særlige forhold, kan vandløbsmyndigheden foretage det fornødne uden påbud og på den forpligtedes regning, jf. vandløbslovens § 55.

12. Udløb fra drænledninger skal udføres og vedligeholdes således, at de ikke gør skade på vandløbets skrån timer. Udførelse af andre rørledninger må kun ske efter forud indhentet tilladelse fra vandløbsmyndigheden.

Nye dræntilløb må ikke uden vandløbsmyndighedens tilladelse placeres dybere end 25 cm over den i regulativet angivne bundkote i strømrønden.

13. Overtrædelse af bestemmelserne i regulativet straffes med bøde, jf. § 85 i vandløbsloven.

4. VEDLIGEHOJDELSE

Vedligeholdelsen af vandløbene skal gennemføres således, at den medvirker til, at målsætningerne i recipientkvalitetsplanerne kan opnås.

Det vil i korte træk sige, at der, hvor det er muligt, foretages grødeskæring i en smallere og bugtet strømrrende i stedet for grødeskæring i fuld bundbredde, og at der tillades aflejring af sediment udenfor strømrrenden. Der er opstillet krav til bundkoten i selve strømrrenden og området mellem strømrrenden og den nedre del af vandløbsbrinken (brinkfoden).

For vandløbsstrækninger hvor der skæres grøde i fuld bundbredde, vil der ikke som hidtil ske en fuldstændig skæring af grøden. Mindre spredte grødebanker af f. eks. Vandstjerne, Vandaks og Mærke, der ikke har nogen væsentlig vandstandsende effekt, vil blive efterladt, mens kraftigt vandstandsende arter som Pindsvineknop, Tagrør og Dunhammer skæres.

En del vandløbsstrækninger er opført som naturvandløb uden egentligt vedligeholdelsesbehov. Det er typisk vandløbsstrækninger med et kraftigt fald og god strøm, hvor der ikke er risiko for aflejring af sand og mudder.

4.1 Vedligeholdelsesbestemmelser

1. Vandløbsmyndighed

Vandløbene vedligeholdes af Fakse Kommune, der er vandløbsmyndighed. For grænsevandløb kan der foreligge særlige aftaler. Dette fremgår af regulativerne for de enkelte vandløb.

2. Terminer for grødeskæring og oprensning

Terminer for grødeskæring og manuel fjernelse af mindre lokale sedimentaflejringer er angivet i den specifikke del for hvert enkelt vandløb.

Maskinel oprensning kan foretages i perioden 1. august til 1. november.

Slåning af bredvegetation af hensyn til vandafledningsevnen kan iværksættes i perioden 1. august til 1. november.

3. Grødeskæring i strømrrende

Ved strømrrendeskæring skæres grøden såvidt muligt i en slynget strømrrende. Hvor der forekommer en naturlig strømrrende i vandløbet skæres grøden i kanterne af

denne, således at strømrønden opnår den i regulativet angivne bredde. Forekommer der 2 naturlige strømrønder skal disse såvidt muligt opretholdes og skæres således, at den samlede bredde af disse svarer til den i regulativet angivne strømrøndebredde.

I vandløb hvor der ikke forekommer en naturlig strømrønde skæres grøden i en slynget strømrønde, hvor strømrøndens bølgelængde som hovedregel skal være 10-14 gange vandløbets naturlige bundbredde. Der kan, hvor forholdene taler for det, etableres 2 strømrønder, således at den samlede bredde af disse svarer til den i regulativet angivne strømrøndebredde.

Såfremt der foretages strømrøndeskæring 2 gange årligt, skæres der ikke grøde i området uden for strømrønden (brinkfoden) i forbindelse med 1. skæring. Ved 2. skæring, eller hvor der kun sker vedligeholdelse 1 gang årligt, foretages der i fornødent omfang skæring af stivstænglede arter uden for strømrønden, mens lav pudeformet grødevegetation efterlades.

Grødeskæringen skal udføres med le. Kun hvor særlige forhold f. eks. blød bund eller stor vanddybde betinger det, kan der foretages maskinel skæring.

4. **Grødeskæring i fuld bundbredde**

Ved grødeskæring i fuld regulativmæssig bundbredde skæres stivstænglet vegetation fuldstændigt. Det drejer sig overvejende om opretvoksende former af Pindsvineknop, Tagrør og Dunhammer. Der efterlades pletvist grødebanker af ikke væsentlig vandstandsende arter, som f. eks. Vandstjerne, Vandaks og Mærke.

Grødeskæringen skal udføres med le. Kun hvor særlige forhold f. eks. blød bund eller stor vanddybde betinger det, kan der foretages maskinel skæring.

5. **Grødeskæring i vandløb uden krav til skikkelse**

For denne type vandløb er der ikke opstillet krav til grødeskæring, hvor der forekommer en naturlig strømrønde. Hvis der ikke findes en naturlig strømrønde, foretages der skæring af en strømrønde på indtil halvdelen af den aktuelle bundbredde i vandløbet. Grødeskæring skal foretages med le.

6. **Skæring af kant- og bredvegetation**

Kant- og bredvegetation må kun skæres, hvor vandløbsmyndigheden finder, at der er behov for skæring af hensyn til de afvandingsmæssige interesser eller hensynet til brinkernes stabilitet.

Ved skæring af hensyn til afvandingsmæssige interesser skal kun stivstænglet urtevegetation skæres. Det drejer sig fortrinsvis om Tagrør, Dueurt, Dunhammer og Pindsvineknop.

I fiskevandsmålsatte vandløb (A,B1-B3) skal der pletvis efterlades brinkvegetation i den ene side af vandløbet af hensyn til fiskenes muligheder for at stå i skjul.

I naturlige vandløb med vekslende bunddybde skal der fortrinsvis efterlades udhængende brinkvegetation over fiskenes standpladser. Det er typisk i den dybe side af svingene, hvor strømrenden løber tæt langs brinken eller bag store sten i vandløbet.

I kanalagtige vandløb med ensformige bundforhold efterlades der pletvis 1-3 m lange bræmmer af bredvegetation.

Ved skæring af hensyn til brinkernes stabilitet er det fortrinsvis arterne, Hestehov, Bjørneklo og Stor Nælde der fjernes.

Træerne langs vandløbet må ikke beskadiges og selvsåede træer skal såvidt muligt bevares. Dog kan vandløbsmyndigheden foretage beskæring og udtynding.

7. **Oprensning af sand og mudder**

Oprensning må kun omfatte sand- og mudderaflejringer, hvorimod sten og grus ikke må fjernes. Enkeltliggende sten og trærodde over den regulativmæssige bundkote må ikke fjernes.

I vandløb med underliggende sten og grusbund skal lokale sedimentaflejringer såvidt muligt fjernes med skovl. Ved oprensning af større mængder aflejret materiale kan oprensningen udføres med maskine.

Under oprensning skal stabile overhængende brinker såvidt muligt bevares.

Ved maskinel vedligeholdelse vil oprensning først blive iværksat, når bundkoten på brinkfoden eller i strømrenden over længere strækninger ligger mere end 10 cm over de i regulativet angivne teoretiske koter, og det samtidig kan konstateres at det krævede mindste tværsnitsareal ikke er tilstede. Ved oprensning graves ikke dybere end 10 cm under de angivne koter.

For vandløbsstrækninger, hvor der ikke er fastsat krav til skikkelse foretages der normalt ikke nogen egentlig oprensning. Disse strækninger gennemgås en gang årligt med henblik på at fjerne spærringer - f. eks. sammenskyllede grene, væltede træer eller større brinkudskridninger.

8. Oplægning af oprenset materiale

Afskåret grøde- og brinkvegetation skal såvidt muligt straks optages, dog kan den afskårne grøde drive med strømmen til opsamling på passende steder, hvis det kan ske uden afstrømningsmæssige og miljømæssige ulemper. Grøden skal opsamles fra vandløbet senest 24 timer efter skæring og fjernes fra vandløbets nærhed senest 24 timer efter oplægning.

Afskåret grøde- og brinkvegetation samt sand og mudder skal anbringes ovenfor vandløbets skråninger, indenfor en bredde på 5 m, af hensyn til begrænsning af gødningseffekten på skråningerne og for at nedsætte transporten af næringssalte og organisk materiale til nedstrøms recipienter.

9. Dispensationsmuligheder fra vedligeholdelsesbestemmelserne

Vandløbsmyndigheden kan dispensere fra vedligeholdelsesbestemmelserne, såfremt der opstår ekstraordinær grødevækst eller større aflejringer af bundmateriale m.v.

5. TILSYN

1. Tilsynet med vandløbene udøves af Fakse Kommune.

DEL 3

REDEGØRELSE TIL REGULATIV FOR FAKSE Å I FAKSE KOMMUNE

INDHOLDSFORTEGNELSE

<u>1. GRUNDLAGET FOR REGULATIVET</u>	1
<u>2. REGIONPLAN</u>	1
<u>2.1 Vandområdeplan</u>	1
<u>2.2 Spildevandsplan</u>	2
<u>2.3 Vandindvindingsplan</u>	3
<u>2.4 Fredningsplan</u>	3
<u>2.5 Jordbrugsplan</u>	3
<u>3. FREDNINGSKENDELSE</u>	3
<u>4. FISKEBESTAND OG FISKEUDSÆTNINGER</u>	5
<u>4.1 Fiskebestand</u>	5
<u>4.2 Fiskeudsætninger</u>	5
<u>5. KONSEKVENSVURDERING</u>	6
<u>5.1 Vandløbets skikkelse og dimensioner</u>	6
<u>5.2 Bredejerforhold</u>	7
<u>5.3 Vedligeholdelse</u>	8
<u>5.4 Afstrømning</u>	9
<u>5.5 Sammenfattende vurdering af regulativets betydning for de miljømæssige forhold</u>	9

<u>6. RESTAURERING OG BEPLANTNING</u>	11
<u>6.1 Restaurering af mølledam</u>	11
<u>6.2 Udlægning af større sten</u>	11
<u>6.3 Plantning af træer</u>	11

1. GRUNDLAGET FOR REGULATIVET

I henhold til § 9 i bekendtgørelse af 15. februar 1985 er der i det følgende redegjort for de sektorplaner, kendelser m.v. som har dannet grundlag for regulativet.

Derudover indeholder redegørelsen en gennemgang af konsekvenserne af det nye regulativ med hensyn til dimensioner, vedligeholdelse, afstrømning, samt de miljømæssige forhold.

2. REGIONPLAN

Regionplanen for Storstrøms Amt 1989-2000 angiver de overordnede mål for udviklingen. De områder der har betydning for administrationen af vandløbene er behandlet i sektorplanerne:

- Vandområdeplan
- Vandindvindingsplan
- Fredningsplan
- Jordbrugsplan

De væsentligste punkter i disse planer, der har betydning for Fakse Å, er i det følgende behandlet. Der er desuden medtaget oplysninger fra Fakse Kommunes spildevandsplan.

2.1 Vandområdeplan

I "Regionplantillæg om vandområdernes kvalitet 1992 - 2003", er Fakse Å B2-målsat fra station 0 (kommunegrænsen mellem Rønnede og Fakse kommune) til station 3000 (tilløb fra renseanlæg ved Hovby) og B3-målsat herfra til station 4070 (Blåbæk mølle). Fra station 4070 til syd for Prøvehavehus (station 4981) er målsætningen B2 og herfra til 8713 (udløb i Fakse Bugt) er vandløbet B3-målsat. For vandløb med disse målsætninger gælder det, at forureningsgraden ikke må overstige 2.

Forureningstilstanden angives med værdier mellem 1 og 4, se skema på næste side.

B2: Laksefiskevand

Denne målsætning anvendes for større vandløb med gode fald og strømforhold. Typisk er der i disse vandløb en fast bestand af bæk- eller regnbueørred, men på grund af en stor fysisk variation kan der findes en række andre fiskearter.

B3: Karpesfiskevand/alsidigt dyre- og planteliv

Vandløb af denne type er langsomtstrømmende, har et ringe fald og sand/mudderbund. I større vandløb kan der findes en alsidig fiskebestand bestående af ål, gedde, aborre, skalle, brasen m. fl. I mindre vandløb vil der ofte kun findes ål og hundestejle. De helt små vandløb kan være sommerudtørrende, men kan have et bevaringsværdigt plante- og dyreliv.

I perioden 1987-1991 har Storstrøms Amt løbende overvåget forureningstilstanden i vandløbet.

Målsætningen har ikke været opfyldt gennem perioden, idet der er målt forureningsgrader fra 2.5 til 4, men der er sket en forbedring af forureningstilstanden ved flere af stationerne, som følge af forbedret spildevandsrensning. Specielt stationen ved Borreshoved nedstrøms renseanlægget ved Hovby, hvor målsætningen er tæt på at være opfyldt med en forureningsgrad på 2.5.

Forureningsgrad	Beskrivelse
1	Praktisk taget uforurenet
1.5	Overgangsform
2	Ret svagt forurenet
2.5	Noget forurenet
3	Ret stærkt forurenet
3.5	Meget stærkt forurenet
4	Overordentlig stærkt forurenet

2.2 Spildevandsplan

Af spildevandsplanen for Fakse Kommune fremgår det, at Fakse Å tilledes rensset spildevand fra Fakse By. Renseanlægget blev udbygget med fosforfjernelse i 1991 og er dimensioneret til 130.000 p.e.

Endvidere tilledes rensset spildevand fra Fakse Ladeplads, ca 500 m inden udløb i Fakse bugt. Renseanlægget er et aktiveret slamanlæg med en kapacitet på 6300 p.e. Ved en udvidelse i 1988 blev udlederkravet væsentligt skærpet.

Vandløbet belastes derudover med spildevand fra enkeltejendomme i oplandet.

Fakse Kommune har i 1988 indført en tømningssordning for enkeltejendomme og mindre bysamfund.

2.3 Vandindvindingsplan

Indvinding af overfladevand fra vandløbet er generelt ikke tilladt, og nugældende tilladelser kan derfor ikke fornyes ved udløb.

Ny grundvandsindvinding må ikke medføre en påvirkning af medianminimumsvandføringen, der bevirker, at B2-og B3-målsætningerne ikke kan opretholdes.

2.4 Fredningsplan

Oplandet til Fakse Å er i Fredningsplanen for Storstrøms Amt karakteriseret som **regionalt naturområde**.

Det er områder med en betydelig koncentration af landskabelige, natur- og kulturhistoriske værdier. Der må i disse områder ikke foretages indgreb, der kan forringe naturarealernes biologiske alsidighed, og levesteder for det vilde plante- og dyreliv skal i videst mulig omfang bevares som et sammenhængende netværk af større og mindre naturarealer.

Fakse Å er desuden udlagt som **særligt beskyttelsesområde** fra Hovby (renseanlægget) til udløbet. Det er områder, hvor der tages ganske særlige hensyn til de fredningsmæssige værdier, og hvor der i særlig høj grad kan blive tale om at foretage fredninger og arealopkøb med beskyttelses- og plejeformål, samt at sikre og pleje naturområder, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser.

Fakse Å er registreret efter naturbeskyttelseslovens § 3, hvilket indebærer at der ikke må foretages ændringer i vandløbets forløb. Vandhuller og søer, som er en del af vandløbet, er ligeledes beskyttet, og det samme gælder moser, enge, overdrev og strandenge med et areal over 2500 m². Denne arealgrænse gælder, uanset om arealet har flere ejere.

2.5 Jordbrugsplan

Det nære opland til Fakse Å er i regionplanen målsat som **landbrugsområde**, med undtagelse af to mindre strækninger: fra amtsvejen (mod Fakse Ladeplads) til Blåbæk Mølle (station 1610? - 3920) og fra renseanlægget ved Fakse Ladeplads til Fakse Ladeplads, bygrænsen (station 8009 - 8400).

I øvrigt gælder de begrænsninger, der fremgår af fredningsplanen (se afsnit 2.4).

3. FREDNINGSKENDELSE

Ved overfredningsnævnets kendelse af 24.marts 1961 er mølledammen ved Blåbæk Mølle omfattet af en fredning, der indebærer at vandstanden i mølledammen ikke må sænkes til mindre end kote 16.70 uden fredningsnævnets og Nationalmuseets samtykke.

4. FISKEBESTAND OG FISKEUDSÆTNINGER

4.1 Fiskebestand

Storstrøms Amt undersøger løbende fiskebestanden ved elektrofiskning.

Ved Borreshoved (station 21.20.40) fandtes d. 26.8.92 følgende arter: Ørred, ål og hundestejle. Ørred i en tæthed på $16.8/m^2$. Ved befiskninger i perioden 1986-90 fandtes ørred kun i 1988 og 1987, i tætheder på henholdsvis 4.5 og 0.7. Der blev i alle år kun fanget enkelte 1-års eller derover.

Ved Hulhøj (station 21.20.50) fandtes d. 26.8.92 ørred, ål og hundestejle. Ørred i en tæthed på $17/m^2$ og $5.5/m^2$ ved to befiskninger. 1-års eller derover udgjorde henholdsvis ca. 1/3 og 2/3. D. 26.9.91 fandtes 1-års ørred i en tæthed på $5.7/m^2$. I perioden 1981-90 var der meget få eller ingen ørred indtil 1987, mens der i 1988, -89 og -90 var tætheder på 2.6, 14.3 og $11.2/m^2$, så godt som alle 0-års fisk.

I henhold til målsætningen, som er karpfiskevand B3, bør der kunne findes en mere varieret fiskefauna i denne del af vandløbet (se afsnit 2.1). Dominansen af ørred skyldes udsætning.

4.2 Fiskeudsætninger

Danmarks Fiskeri og Havundersøgelser har udarbejdet en udsætningsplan for de sydsjællandske vandløb i 1988, hvori det anbefales at udsætte 3000 stk 1/2-års ørred på strækningen fra landevejen mellem Rønnede og Fakse til Blåbæk Mølle.

De fysiske forhold på denne strækning blev i udsætningsplanen karakteriseret som gode, men Blåbæk Mølle var ikke passabel for havørredopgang ved besigtigelsen. En fisketrappe er i 1993 blevet opført af en frivillig arbejdsgruppe. Effekten af denne kan dog endnu ikke fastslås.

Mundingsudsætninger beskrives som mulige fra bro i Strandlodshuse.

Udsætninger er foretaget siden 1988 og fortsættes indtil 1993 hvor planen tages op til revision.

5. KONSEKVENSVURDERING

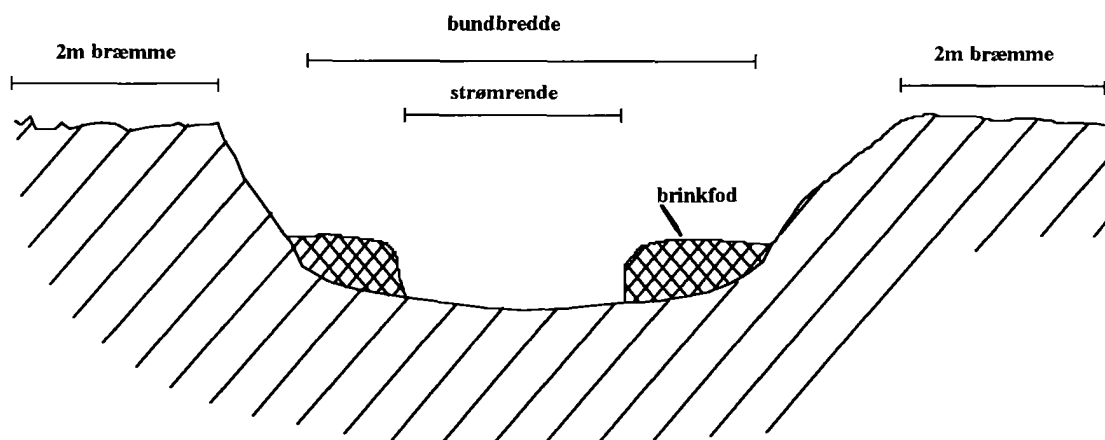
5.1 Vandløbets skikkelse og dimensioner

Regulativet for Fakse Å er udformet efter princippet om teoretisk geometrisk skikkelse, hvilket indebærer, at der med udgangspunkt i de opgivne bundkoter skal forefindes et mindste tværsnitsareal i vandløbet. Dette mindste tværsnitsareal er defineret ud fra de teoretiske dimensioner, der er angivet i regulativet. For enkelte strækninger er der ikke opstillet krav til skikkelse. Det drejer sig fortrinsvis om strækninger med kraftigt fald og ringe grødevækst.

Hvor vandløbet tidligere skulle have en bestemt form, er der nu istedet opstillet krav om bortledning af den ønskede vandmængde. I praksis indebærer det, at lokale sandbanker, der ligger over den teoretiske bundkote, ikke skal fjernes såfremt en større bundbredde eller et større anlæg end fastlagt i regulativet kompenserer for den formindskelse af tværsnitsarealet, der forårsages af sandbanken.

En vedligeholdelse efter princippet om teoretisk geometrisk skikkelse, vil således medføre, at der inden for visse grænser tillades en naturlig variation i bredde- og dybdeforholdene med henblik på at forbedre livsvilkårene for dyre- og plantelivet i vandløbet.

Der foretages ikke grødeskæring i fuld regulativmæssig bundbredde på strækninger, hvor vandløbets tværsnitsareal er væsentligt større end nødvendigt for at sikre bortledningen af vand; der skæres i stedet en bugtet strømrende. Det medfører, at der i området mellem den nederste kant af brinken og strømrenden (brinkfoden) tillades en vis aflejring af sand og mudder, se figur 5.1.

Fig.5.1 Brinkfodsdannelse ved skæring af grøde i en strømrende.

Station 300 - 3000 og 4075 - 6300:

På disse strækninger er det konstateret, at vandløbet i den nuværende skikkelse har en tilstrækkelig vandafledningsevne. Der er ved regulativrevisionen sket en ophævelse af de tidligere gældende dimensionskrav, som en konsekvens af det naturlige og stærkt varierende forløb af vandløbet.

Station 0 - 300 og 3000 - 3920:

På strækningen er der fastsat krav til vandløbets teoretiske dimensioner. Der er ved udarbejdelsen af regulativet generelt taget udgangspunkt i de eksisterende forhold ved fastlæggelse af bundbredde, faldforhold og anlæg. Dog er der med henblik på en forbedring af de fysiske forhold tilladt aflejring af sediment udenfor strømrønden, se figur 4.1. Vandløbet er opmålt i juni 1993.

Der er opstillet skalapæle med henblik på kontrol af bundkoter.

På strækningen fra Lindegårdsvej (rensningsanlæg) til mølledammen (3000 til 3920), er den faktiske bundbredde fra 4 til 7-8 m, hvor det tidligere regulativ angiver fra 4.1 til 4.5 m. Der er i det nye regulativ fastsat en bundbredde på 4.25 m, med en strømrønde på 2 m og en maksimal højde for aflejringer udenfor strømrønden (brinkfoden) på 30 cm over den teoretiske bundkote. I området udenfor den fastsatte bundbredde kan tillades aflejringer samt udlægning af marksten op til markniveau, med et anlæg ned til brinkfoden på 1:1.

Station 6300-8713:

På strækningen er der fastsat krav til vandløbets teoretiske dimensioner. Der er ved udarbejdelsen af regulativet generelt taget udgangspunkt i de eksisterende forhold ved fastlæggelse af bundbredde, faldforhold og anlæg. Vandløbet er opmålt i juni 1993.

Der er opstillet skalapæle med henblik på kontrol af bundkoter.

5.2 Bredejerforhold

I forbindelse med vedtagelsen af en ny naturbeskyttelseslov blev der samtidig vedtaget en ændring af vandløbslovens § 69 om bræmmer langs vandløb.

Ændringen er trådt i kraft d. 1 juli 1992, og medfører at der i landzone skal være en 2 m bred udyrket bræmme langs hver side af den øverste kronekant i alle naturlige vandløb (dvs. oprindelige, uanset målsætning), og alle fiskemålsatte vandløb (B1/B2/B3).

Fakse Å er omfattet af bestemmelsen om 2 m bræmmer i hele sin længde.

Indenfor disse bræmmer må der ikke foretages jordbehandling, dyrkning eller plantning, ligesom der heller ikke må foretages terrænændringer eller opføres bygværker. Arealerne må afgræsses, men der skal i givet fald anbringes et forsvarligt, flytbart hegn mindst 1 m fra vandløbsbrinken.

Vandløbsmyndigheden kan lade foretage beplantning indenfor 2 m bræmmerne med henblik på at bortskygge grøde, stabilisere brinker og skabe fiskeskjul.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4 vedrørende naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttelse af vådområder i tilknytning til vandløbet.

5.3 Vedligeholdelse

Vedligeholdelsen er af overordentlig stor betydning for opretholdelse af et naturligt og varieret dyre- og planteliv i vandløbet.

Med henblik på at tilgodese de miljømæssige interesser i vandløbet skæres der grøde i en strømrønde og der tillades aflejring i området uden for strømrønden (brinkfoden), se figur 5.1. Ved denne indsnævring af vandløbsprofilen vil vandstanden ved lav sommervandføring øges, og der skabes større variation i vandløbets dybde og bundforhold med henblik på at bedre forholdene for fiskebestanden. Som følge af det indsnævrede bundprofil vil strømhastigheden i strømrønden endvidere øges. Det forventes derfor, at sedimentaflejringen i strømrønden mindskes væsentligt, og dermed behovet for fjernelse af sand og mudder i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbet. Der kan endvidere forventes en ændring i retning af et mere grovkornet bundmateriale i vandløbets strømrønde, hvorved levevilkårene for vandløbets insekter forbedres.

Vedligeholdelsen af strækningen fra begyndelsen til rensningsanlægget i Fakse (station 300-3000) og strækningen efter møllen til knækket syd for Borreshoved (station 4075-6300) ændres til typen naturvandløb, dvs. ingen egentlig vedligeholdelse, på grund af de gode fysiske forhold og omgivelserne.

På de øvrige strækninger ændres vedligeholdelsen til vedligeholdelse efter principperne for teoretisk geometrisk skikkelse, se afsn. 5.1.

På den øvre strækning fra Rønnede kommunegrænse (station 0 - 300), samt på strækningen fra rensningsanlægget til mølledammen (station 3000-3920) indføres der en ændret vedligeholdelse i forhold til det tidligere regulativ: skæring af strømrønder istedet for grødeskæring i hele vandløbsbredden.

På de nedre strækninger (fra station 6300 til udløb) vil vedligeholdelsen ske i fuld bundbredde, dog således at kun stivstænglede vandstandsarter slås fuldstændigt, mens mindre ikke-vandstandsarter efterlades som spredte puder (se Del 2 afsn.4).

5.4 Afstrømning

Beregninger

For strækningen indtil rensningsanlægget i Fakse (300-3000) er der pga. de gode faldforhold og vandløbets naturlige karakter, ikke foretaget beregninger af vandstande og vandføringer.

For den resterende del af vandløbet er dimensioneringen fastlagt med henblik på en sikring mod oversvømmelse, ved den maksimale afstrømning der forekommer i sommer- og vinterperioden gennemsnitligt en gang hvert 10 år.

Beregninger af vandstande og vandføringer er udført med den hydrodynamiske model MIKE 11. En 10 års maksimum vandføring (sommer og vinter) blev fastlagt på baggrund af døgnmålinger af vandstande og vandføringer (sommer: 1.2 m³/s, vinter: 2.8 m³/s) ved målestationen Borreshoved, beregnede arealafstrømninger for deloplande samt en 10 min.'s maksimum afstrømning fra overløbsbygværkerne i Fakse by på 11.5 m³/s.

Der er anvendt Manningtal (ruhed) på 10 og 20 (m^{1/3}/s) for henholdsvis sommer og vinter.

Konsekvenser

Etablering af en brinkfod som følge af strømrøndevedligeholdelse på strækningen fra Lindegårdsvej til mølledammen (3000-3920), vil ikke begrænse vandafledningsevnen væsentligt.

Den ændrede vedligeholdelsespraksis på denne strækning og strækningen efter møllen til knækket syd for Borredhoved (4075-6300), vil ikke medføre væsentlige ændringer af vandafledningsevnen, d.v.s. statistisk forekommer ingen oversvømmelser ved en 10-års maksimumshændelse.

På strækningen der udgøres af mølledammen (3920-4070) sker således heller ingen ændringer i vandafledningsevnen.

På strækningen fra Borreshoved til udløbet (6300-8713) er der taget udgangspunkt i de eksisterende dimensioner af vandløbet, og den moderat ændrede vedligeholdelse medfører således kun små ændringer af vandafledningsevnen.

5.5 Sammenfattende vurdering af regulativets betydning for de miljømæssige forhold

Fakse Å har på den øvre del indtil rensningsanlægget i Fakse, et naturligt ureguleret forløb, og de fysiske forhold i vandløbet er gode, med en øvre del som engvandløb (station 300 - 1300) og en skovvandløbslignende nedre del med kraftigt fald. For den øvre del af strækningen er virkningen af regulativet, at målsætningen bedre vil kunne opfyldes idet den øgede grødemængde vil forbedre vandløbets værdi som opvækstvand for ørred ved at øge

sommervandstanden. For den nedre del (station 1300-3000), har ændringen ingen praktiske konsekvenser, idet det kraftige fald (ca. 10 promille) umuliggør aflejringer og sikrer friholdelse af en naturlig strømrende.

På strækningen fra Lindegårdsvej til mølledammen (3000-3920), fremstår vandløbet i det tidligere regulativ som en bred langsomt flydende å med et ringe fald, stor bredde og temmelig uvarieret. Her medfører regulativet en forbedring af miljøforholdene med øget fysisk variation, og medvirker til en mulig opfyldelse af målsætningen som fiskevand.

Mølledammen (3920-4070) vedligeholdes i overensstemmelse med fredningskendelse af 24. marts 1961 og efter sit formål, og regulativet medfører her ingen ændringer af miljøtilstanden.

Den følgende strækning (4075-6300) fra Blåbæk mølle til knækket syd for Borreshoved, er fortrinsvis omgivet af uopdyrkede enge og overdrev og de fysiske forhold er gode med et godt fald. Med ophør af vedligeholdelse på strækningen, vil de fysiske forhold forbedres til fordel for en mulig opfyldelse af målsætningen som levested for ørred og anden rentvandsfauna.

Den nederste del af Fakse Å til udløbet (6300-8713) har yderst ringe fald og er i sin nuværende form kanalagtig. Strækningen er omgivet af marker og enge. Regulativet medfører ingen miljømæssige ændringer for strækningen, som med baggrund i de fysiske forhold bør kunne opfylde den gældende målsætning.

Det skal bemærkes at de nævnte ændringer af vedligeholdelsespraksis i Fakse Å, nogle steder har været praktiseret i flere år og de miljømæssige konsekvenser af dette regulativ skal derfor ses i forhold til det tidligere regulativs vedligeholdelsesbestemmelser.

6. RESTAURERING OG BEPLANTNING

6.1 Restaurering af mølledam

Mølledammen ved Blåbæk Mølle restaureredes i 1984? af Fakse Kommune, på baggrund af et restaureringsforslag udarbejdet i samarbejde med fredningsmyndigheder og berørte grundejere. Blåbæk Mølle er den eneste tilbageværende mølle på Sjælland, som endnu er i drift i sin oprindelige form som kornmølle.

Formålet var dels, at levere tilstrækkeligt med vand til møllens drift, idet (den fredede) mølledam var næsten groet til. Dels at forebygge den kraftige erosion af strækningen umiddelbart nedstrøms møllen. På grund af de store vandmængder åen tilføres fra de befæstede arealer i Fakse by og industriområder ved voldsomme regnskyl (11.5 m³/s, 10 min.), var strækningen efter styrtet udsat for kraftig erosion af brinkerne. En udvidelse af mølledammen har betydet en udjævning af disse ekstreme afstrømningssituationer idet den fungerer som forsinkelsesbassin. Et gunstigt resultat af den gennemførte oprensning og udvidelse af mølledammen er, at der ikke spules nær så store slammængder ud fra dammen og den opstrøms liggende strækning, samt at erosionen af de nedstrøms brinker er blevet væsentligt reduceret.

Ved at foretage udvidelsen som to forbassiner til mølledammen, er det endvidere lykkedes at undgå en forandring af det synsmæssige indtryk omkring møllen, som ifølge fredningskendelsen ikke må forstyrres. Se kortbilag xx.

6.2 Udlægning af større sten

Placering af enkelte større sten i vandløbet vil medvirke til at øge den fysiske variation og dermed skabe bedre livsbetingelser for fisk og anden vandløbsfauna.

Der kan udlægges større sten på strækninger, hvor der ikke er fastlagt krav til skikkelse (naturvandløb), under forudsætning af at vandføringen ikke påvirkes væsentligt. Der kan endvidere ske udlægning på strækninger med krav til en teoretisk skikkelse, hvor vandløbets tværsnitsareal er større end foreskrevet i regulativet.

Såfremt en sådan udlægning foretages vil det fortrinsvis dreje sig om strækningerne 0-3000, 3000-3920 og 4075-6300.

6.3 Plantning af træer

I samråd med lodsejerne agter Fakse Kommune endvidere at undersøge mulighederne for at foretage beplantning på strækningerne 3000-3920 og 6300-8647. Der vil blive plantet Rødel (eller Pil) i grupper, og de vil fortrinsvis blive placeret på vandløbets skråninger, eventuelt på brinkfoden, se figur 4.1. De gunstige effekter af en sådan beplantning kan først forventes om 5-10 år, når træerne har nået en vis størrelse. Beplantningen foretages med henblik på at skabe fiskeskjul under ellerødderne. Desuden vil behovet for grøde-

skæring mindskes på grund af beskygning, og endelig kan træernes kraftige rodsystem beskytte udsatte brinker mod erosion.